

Biblioteksplan 2025-2028

Fastställt av: Kommunfullmäktige

Datum: 2024-12-11, § XXX

Diariernr: 2024/342

För revidering ansvarar: Skol- och barnomsorgsavdelningen

För ev. uppföljning ansvarar: Skol- och barnomsorgsavdelningen

Dokumentet gäller för: Bräcke kommuns biblioteksverksamhet

Dokumentet gäller t.o.m.: 2028-12-31

**Bräcke
kommun**

Dokumentnamn: Biblioteksplan 2025–2028

Datum: 2024-XX-XX

Beslutad av: Kommunfullmäktige § XXX/2024

Tidigare beslut: KF § 127/2020

Innehåll

Bibliotekens lagrum och kommunens biblioteksplan	3
Vision för biblioteksverksamheten	4
Biblioteksverksamhetens uppbyggnad.....	4
Tre integrerade bibliotek – folkbibliotek och skolbibliotek	4
Rullande biblioteksservice.....	5
Bybibliotek och särskilda utlåningsställen	5
Digitala resurser.....	5
Flytt och nybygge i Gällö	5
Skolbiblioteksverksamheten och folkbibliotekens verksamhet för barn och unga.....	5
Den röda tråden från nyfödd till förskoleålder	6
Skolbibliotekets fasta och flexibla aktiviteter	6
Folkbiblioteksverksamheten	7
Allas rätt till bildning och kultur	7
Ett centrum för litteratur, läsning och läsfrämjande	7
Ett centrum för kulturopplevelser och gemenskap	8
Ett centrum för demokrati, utbildning och information	8
Projektverksamhet.....	9
Bilaga 1. Avgifter.....	9

Dokumentnamn: Biblioteksplan 2025–2028

Datum: 2024-XX-XX

Beslutad av: Kommunfullmäktige § XXX/2024

Tidigare beslut: KF § 127/2020

Bibliotekens lagrum och kommunens biblioteksplan

Bibliotekslagen från 2013 (SFS 2013:801) slår fast att varje kommun ska ha folkbibliotek. De ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

"Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla."

Folkbiblioteken ska också verka för att digital information görs tillgänglig för alla, och att kunskapen ökas om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i samhället och kulturlivet.

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Biblioteken ska prioritera personer med funktionsnedsättning, personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter.

Bibliotekslagen slår fast att huvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet ska samverka, och att varje kommun och region ska ha en politiskt antagen biblioteksplan som styrdokument för verksamheten.

Enligt skollagen (SFS 2010:800) skall det inom grundskolan och gymnasieskolan finnas tillgång till skolbibliotek. Det ska vara en gemensam och ordnad resurs för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur, och för att tillgodose behovet av medier och information för den pedagogiska verksamheten, både analogt och digitalt.

Bräcke kommuns femte biblioteksplan i ordningen träder i kraft 2025-01-01 och skall följas upp och revideras under nästa mandatperiod, senast 2028-12-31. Därtill beskrivs och utvärderas verksamheten fortlöpande i kommunplaner, verksamhetsplaner och bokslut.

Dokumentnamn: Biblioteksplan 2025–2028

Datum: 2024-XX-XX

Beslutad av: Kommunfullmäktige § XXX/2024

Tidigare beslut: KF § 127/2020

Vision för biblioteksverksamheten

Bräcke kommuns biblioteksresurser ska vara tillgängliga, relevanta och angelägna för alla i kommunen.

Samhällets vardagsrum kallas det ibland, biblioteket. Där är alla välkomna att använda resurserna i världens största delningsekonomi. Verksamheten har utvecklats en hel del, från de trälådor med böcker som för 100 år sedan fraktades till ombud i Gråssjön och Grötingen. Ledorden är desamma idag, allas rätt till bildning och kultur. Men inte ens för hundra år sedan räckte det med själva objektet "bok", det har alltid krävts förmedlare för att böcker och läsare ska hitta varandra. Insatser, finansiering och arbete förändras, men behovet av förmedlare består.

Det viktigaste redskapet för verksamheten är kompetent personal, som har förtroende att utveckla bibliotekens resurser tillsammans med sin omvärld, och därmed kan erbjuda både personlig och likvärdig service i hela kommunen.

Det krävs också fortsatt goda resurser för ett aktuellt mediebestånd, fortlöpande utveckling av bibliotekslokaler, beredskap för ny teknik och nya förväntningar från användarna, och god samverkan med kommunala och regionala verksamheter och andra organisationer i samhället.

Med de fundamenten på plats utgör biblioteksverksamheten en stark aktör i en hållbar utveckling, och är självklart en samhällsviktig verksamhet - i både vardag och kris.

Biblioteksverksamhetens uppbyggnad

Tre integrerade bibliotek – folkbibliotek och skolbibliotek

Våra tre fysiska bibliotek är integrerade, vilket innebär att de är både folk- och skolbibliotek, med en personalgrupp och en chef. Folkbibliotekets arbete med barn och unga sker till stor del i förskolan och grundskolan, så att alla barn i kommunen har god tillgång till bibliotekets resurser, oavsett var de bor. Verksamheterna beskrivs därför tillsammans, trots att de formellt sett är två olika uppdrag.

Biblioteket i Kälarne har öppet 12 timmar per vecka för allmänheten under 2024, och betjänar 20 % av kommunens befolkning. Skolområdet har cirka 90 elever i åk F-9 och 40 barn i förskoleverksamhet.

Biblioteket i Gällö har öppet 20 timmar per vecka för allmänheten under 2024, och betjänar 45 % av kommunens befolkning. Skolområdet har cirka 290 elever i åk F-9 och 90 barn i förskoleverksamhet.

Biblioteket i Bräcke, har öppet 29 timmar per vecka för allmänheten under 2024, och betjänar 35 % av kommunens befolkning. Skolområdet har cirka 260 elever i åk F-9 och 100 barn i förskoleverksamhet.

I biblioteken arbetar under 2024 sex personer på cirka 4,6 heltidstjänster. Projektanställningar tillkommer. Kommunhusets reception i Bräcke tillhör bibliotekets arbetslag, vilket möjliggör längre öppettider på biblioteket i Bräcke.

Dokumentnamn: Biblioteksplan 2025–2028

Datum: 2024-XX-XX

Beslutad av: Kommunfullmäktige § XXX/2024

Tidigare beslut: KF § 127/2020

Rullande biblioteksservice

Med hjälp av Östersunds kommuns biblioteksbusser erbjuds ytterligare biblioteksservice för boende i kommunens västra delar. Bussen besöker respektive stopp (Pilgrimstad, Våle, Flatnor, Höviken, och Norrböle, hösten 2024) ungefär en gång i månaden under höst, vinter och vår. Eventuella förändringar i tabellen genomförs med hänsyn till behov och förutsättningar i samråd med Östersunds bibliotek.

Bybibliotek och särskilda utlåningsställen

Rissnaortens hembygdsförening erbjuder bybibliotek med registrerade lån på samlingslokalen Zenit, med några timmars öppethållande per vecka. Kommunen bistår med böcker genom biblioteket i Gällö, bidrag till milersättning, och genomför återkommande aktiviteter i samverkan med föreningen.

Särskilda utlåningsställen är till exempel väntrum på barnavårdscentraler och särskilda boenden, där böcker finns tillgängliga för tillfälliga lån som inte registreras.

Digitala resurser

På den egna hemsidan www.bracke.se/bibliotek kan användarna söka efter medier, reservera och låna om. Katalogen drivs i samverkan med Ragunda kommun. Från hemsidan kan man också låna ljudböcker, e-böcker och film, och logga in på ett antal databaser.

Flytt och nybygge i Gällö

Under åren 2024 till 2027 genomförs nybyggnation för hela grundskolan och därmed också biblioteksverksamheten i Gällö. Hösten 2024 förbereds evakuering, och under hela byggperioden kommer servicen för både skolbibliotek och folkbibliotek att förändras och begränsas.

Att flytta bibliotek är mycket tidskrävande, här ska det genomföras två gånger på tre år. Vid tiden för planens skrivande är detaljerna inte klara, men målbilden är att båda verksamheterna ska kunna bedrivas under hela byggperioden, om än på andra premisser och med några nödvändiga avbrott under arbetets gång.

Skolbiblioteksverksamheten och folkbibliotekens verksamhet för barn och unga

Genom ett gott samarbete mellan personal i förskola, grundskola och bibliotek ska alla barn och unga i hela kommunen erbjudas bra och lockande läsning på rätt nivå, för skoltid och fritid. Skolbiblioteket är en pedagogisk resurs som stödjer skolan i dess uppdrag, framför allt vad gäller att hjälpa elever att utveckla sin läs- och skrivförmåga, och att hjälpa elever att förbättra sin förmåga att hantera och värdera olika sorters information i tryckta och digitala medier (sk MIK, medie- och informationskunnighet).

Dokumentnamn: Biblioteksplan 2025–2028

Datum: 2024-XX-XX

Beslutad av: Kommunfullmäktige § XXX/2024

Tidigare beslut: KF § 127/2020

Den röda tråden från nyfödd till förskoleålder

Eftersom tidig språkstimulans är av största vikt för att barn ska bli goda läsare och med tiden klara sin skolgång, genomförs aktiviteter redan från födseln. Bräcke kommuns officiella gåva som skickas till nyfödda invånare är en bok som väljs ut av biblioteket. Alla nya familjer med barn i sexmånaders-åldern erbjuds ett hembesök från biblioteket för samtal om hur man som vuxen på bästa sätt stärker barnens språkutveckling, med vardagsprat och tillsammansläsning.

Förskolorna besöker biblioteket, erbjuds depositioner, kapprumsväskor och besök av teatrar med mera. Fortbildning erbjuds återkommande, gärna gemensam för personalgrupperna.

När barnet når förskoleklass får det sitt eget lånekort och genomgår introduktion i sitt bibliotek. Alla klasser erbjuds bokade besök på fasta tider, och barnen möter samma personal i biblioteket oavsett om de kommer på skoltid eller på fritiden.

I Bräcke kommun får vårdnadshavaren också en särskild fråga under hälsosamtalet som genomförs av elevhälsan när barnet går i förskoleklass: läser du med ditt barn? Det blir en påminnelse om vikten av tillsammansläsning även när barnet börjar lära sig läsa själv. Vårdnadshavaren får information om språkutvecklingen i sexårsåldern och barnet får välja en egen bok att ta med sig hem.

Skolbibliotekets fasta och flexibla aktiviteter

Skolbiblioteket erbjuder bokprat i åk 3, och bokar och genomför författarbesök i åk 4 och 8 varje år. Därutöver erbjuder skolbiblioteket temaväskor och depositioner på olika teman på efterfrågan, fortbildningar för skolans personal, tipsar om nyutgivning, köper in material på efterfrågan och genomför egna lässatsningar, aktiviteter under loven med mera. Med stöd av Skapande skola genomförs också en läsfrämjande kulturaktivitet i årskurs 2, och arbete pågår med en källkritikslektion som ska genomföras i åk 5. Kulturskolan besöker årskurs 3 med musik och rytmik, rim och ramsor, vilket också gynnar språk- och läsutvecklingen.

Många stora och små aktiviteter planeras direkt av lärare och bibliotekspersonal, som särskilda satsningar på läsa/skriva och informationskunskap.

Utmaningar och utvecklingsområden

Samverkan mellan personalgrupperna skolbibliotek/förskola/grundskola är generellt välfungerande, beslutsvägarna korta och effektiva, men allt kan utvecklas och tydliggöras. Det är önskvärt att enskilda lyckade aktiviteter utvärderas och så småningom kan genomföras på alla förskolor och grundskolor. När man sätter på pränt att alla i en viss årskurs genomför en aktivitet synliggörs arbetet bättre, planeringstiden förkortas och det stärker biblioteksverksamhetens vision om likvärdig tillgång till service, oavsett skola och bostadsort.

Dokumentnamn: Biblioteksplan 2025–2028

Datum: 2024-XX-XX

Beslutad av: Kommunfullmäktige § XXX/2024

Tidigare beslut: KF § 127/2020

Folkbiblioteksverksamheten

Folkbiblioteken intar en särställning i samhället och är en av de institutioner som medborgarna har allra högst förtroende för. Biblioteket är ett offentligt rum som alla kan besöka och använda kostnadsfritt utan krav på mål eller motprestation, och värdet av att kunna erbjuda personlig service och kontakt fortsätter att öka.

Demokratibegreppet går som en röd tråd genom alla aspekter av verksamheten, eftersom läsförståelse och informationskompetens är en förutsättning för ett aktivt medborgarskap och deltagande i samhället. Den digitala delaktigheten är särskilt omnämnd i lagen.

Allas rätt till bildning och kultur

Bibliotekslagen trycker på begreppet "alla", och pekar samtidigt ut att biblioteken ska prioritera barn och unga, människor med funktionsnedsättningar, människor med annat modersmål än svenska och människor som tillhör andra minoriteter, för att alla ska ges likvärdiga möjligheter att delta i samhället. Biblioteksverksamheten ska arbeta uppsökande och viktiga samarbetsparter är förskola, grundskola, familjecentralerna, kommunens Integrationsservice, studieförbunden, LSS-verksamheten och våra särskilda boenden.

Det är bibliotekspersonalen som gemensamt avgör vilket material som tillhandahålls genom inköp, fjärrlån och strömmande tjänster. Utbudet ska präglas av kvalitet och allsidighet, med användarnas behov i fokus, och hänsyn måste tas till att olika lagar som påverkar urvalsprinciper och andra ställningstaganden kan stå i konflikt med varandra. Biblioteksverksamheten vilar på bibliotekslagens skrivningar om fri åsiktsbildning, och ska vara fria från partipolitiska, religiösa och ideologiska hänsyn. Folkbiblioteket har inget bevarandeuppdrag.

Våra integrerade folk- och skolbibliotek ska enligt lag vara självklara centrum för;

- Litteratur, läsning och läsfrämjande
- Kulturupplevelser och gemenskap
- Demokrati, utbildning och information

Ett centrum för litteratur, läsning och läsfrämjande

Biblioteksverksamheten ska inspirera användare i alla åldrar till läsning av litteratur på olika språk från hela världen. Böcker ska erbjudas i tryckt form, som ljudböcker, e-böcker och som talböcker, taktila böcker, lättläst, punktskrift och stor stil, dvs i alla förekommande medieformat för olika nivåer av läsförståelse. Alla kommunens större språkgrupper ska finnas representerade i vårt eget mediebestånd.

För att kunna tillgodose alla låntagares behov är det nödvändigt med olika former av fjärrlån, och vi ska nyttja resurserna hos bland andra MTM, Myndigheten för tillgängliga medier, MLC, Mångspråkiga Lånecentralen, den regionala biblioteksverksamheten, och andra folkbibliotek inom och utom länet. Inte minst viktigt är det mångåriga samarbetet med Ragunda kommuns biblioteksverksamhet.

Dokumentnamn: Biblioteksplan 2025–2028

Datum: 2024-XX-XX

Beslutad av: Kommunfullmäktige § XXX/2024

Tidigare beslut: KF § 127/2020

Utmaningar och utvecklingsområden

Att locka och tillgodose behoven hos "alla" är en ständig utmaning när utrymme, budget och arbetstid är ändliga resurser. Genom aktiv och gemensam medieplanering, inköp på efterfrågan och vass gallring, ska vårt mediebestånd hållas aktuellt och angeläget. Läsfrämjande aktiviteter ska prioriteras, särskilt för barn och unga, men också för att uppmuntra vuxnas tillsammansläsning, och läsning på de olika språk som finns representerade i kommunen, däribland de nationella minoritetsspråken.

En mer praktisk utvecklingsfråga är att säkra transporter mellan våra tre enheter för att vi ska kunna öka nyttjandet av vårt eget bestånd.

Ett centrum för kulturupplevelser och gemenskap

Biblioteksverksamheten ska vara öppen och välkomnande, och ska erbjuda kulturupplevelser i form av utställningar med konst och konsthantverk, författarbesök, föreläsningar, och olika typer av evenemang.

Biblioteken ska vara en plats där kulturutövare får möjlighet att visa upp sin verksamhet, fysiskt och digitalt, professionella utövare såväl som skolelever och amatörer. Biblioteken ska vara lyhörda för användarnas önskemål om aktiviteter, och i möjligaste mån erbjuda plats för olika typer av evenemang som samlar människor i gemenskap. Viktiga samarbetsparter är bland andra studieförbunden, de regionala kulturverksamheterna och kommunens kulturskola.

Utmaningar och utvecklingsområden

Kraven på biblioteksrummet förändras. De fysiska utrymmena ska utvecklas för att möta nya behov, med plats för inspirerande exponering av utställningar och media, och flexibel möblering där människor kan mötas i mindre och större grupper.

Ett centrum för demokrati, utbildning och information

Biblioteksverksamheten ska vara ett stöd och en resurs för människors livslånga lärande. Vi ska erbjuda ett brett urval av aktuell facklitteratur och dagstidningar. Fri internet-uppkoppling är en självklarhet, och med databaser av typen Arkiv Digital och PressReader får användare i alla åldrar tillgång till nationella och internationella resurser. Biblioteken ska så långt det är möjligt erbjuda studieplatser för vuxenstuderande, studiecirkel, och bistå distansstuderande med information om kurslitteratur, även om det sistnämnda formellt faller utanför folkbibliotekets ansvar.

Biblioteken ska tillhandahålla protokoll och kallelser för kommunens beslutande organ och erbjuda möjligheter för kommunala verksamheter som vill nå allmänheten med information. Det kan handla om att i samverkan med energi- och klimatrådgivningen erbjuda utlån av IR-mätare eller upplåta plats för utställningar med aktuell samhällsinformation för boende och besökare. Viktiga samarbetsparter är bland andra skolorna, den regionala biblioteksverksamheten, studieförbunden, universitetsbiblioteken och kommunens övriga verksamheter.

Utmaningar och utvecklingsområden

Tillgång till internet, skrivare och kopiatorer, både via fasta datorer och trådlösa uppkopplingar, är viktigt för besökarna. Myndigheter och banker har stängt sina fysiska kontor i kommunen utan att ta hänsyn till om deras användare kan hantera deras digitala kanaler. Att täcka upp för andra aktörers fysiska frånvaro är en arbetsuppgift som tar mer och mer tid i anspråk. Hjälp med deklaration, tidbokning på myndigheter, krångel med inlogg med mera. Självklart ställer biblioteksverksamheten

Dokumentnamn: Biblioteksplan 2025–2028

Datum: 2024-XX-XX

Beslutad av: Kommunfullmäktige § XXX/2024

Tidigare beslut: KF § 127/2020

upp för de som behöver stöd, men det är värt att notera hur samhällsutvecklingen skjutit över ansvar på individen, och både kostnader och etiska spörsmål på folkbiblioteken.

Uppdraget att stärka den digitala delaktigheten i samhället kräver att vi själva håller en hög digital kompetens. Kontinuerlig fortbildning och samarbeten med andra kommuner är viktiga för att upprätthålla den kompetensen, och därtill hålla nere kostnaderna för våra IT-miljöer. Det gäller både interna system och tjänster för användarna.

Att stötta våra distansstuderande, både egna anställda i kommunen och andra medborgare, är angeläget och här behöver kommunen som helhet utveckla samarbetet. Alla tjänar på att fler ser möjligheter till utbildning och fortbildning.

Projektverksamhet

Bräcke kommuns biblioteksverksamhet deltar i och driver ett antal olika projekt som ger oss möjlighet att fokusera på olika användargrupper över tid. Projektmedel ska användas strategiskt för att långsiktigt stärka alla de samverkansytor som krävs för att uppfylla våra uppdrag, under samlingsnamnet Nära läsning. Att driva projekt tar tid, men det är värdefullt att kunna testa nya arbetsformer utan att behöva kompromissa med det vi redan gör, och vi kan se att efterfrågan på bibliotekens resurser ökar som ett direkt resultat av våra projektaktiviteter.

Bilaga 1. Avgifter

Fjärrlån (= utanför kommunen): 20 kr per titel för både fysiska och digitala lån.

Kopior, utskrifter:

Kopior ur våra referensverk är gratis. Andra kopior, samt utskrifter från våra internet-datorer kostar:

A4 svart/vit	2 kr
A4 färg	10 kr
A3 svart/vit	4 kr
A3 färg	15 kr

Vid beställning av kopior från andra bibliotek betalar du den faktiska kostnaden.

Laminering:

A4 10 kr
A3 20 kr

Ej återlämnat/förstört material:

Du betalar motsvarande den beräknade kostnaden för återinköp.